

LIZDA prasība:

15. Noteikt attiecīgajā pašvaldības teritorijā privātām izglītības iestādēm un pašvaldību dibinātajām izglītības iestādēm vienādu minimālo skolēnu skaitu.

IZM atbilde uz LIZDA prasību:

Uz privātajām vispārējās vidējās izglītības iestādēm minimālā izglītojamo skaita prasība 40 izglītojamie 10. – 12. klasē attiecināta, ņemot vērā to, ka, modelējot vidējās izglītības darbu pēc 2020. gada, kas paredz vismaz divu padziļināto kursu komplektu īstenošanu vidējās izglītības pakāpē, zemākais pieļaujamais izglītojamo skaits klasē ir 15 – 16, paredzot padziļināto kursu apguvei vismaz 12. klases daļījumu divās grupās. Tas kopumā ir 45 izglītojamie vidējās izglītības posmā. Nosakot privātajām izglītības iestādēm tādu pašu minimālā izglītojamo skaita prasību kā pašvaldību vispārējās vidējās izglītības iestādēs, pēc datiem par izglītojamo skaitu privātajās vidējās izglītības iestādēs, darbību vidējās izglītības iestādes statusā varētu turpināt tikai tās privātās vidējās izglītības iestādes, kas īsteno tālmācības programmas. Informējam, ka 2020./2021. mācību gadā ir 32 privātās izglītības iestādes, kurām ir arī vidējās izglītības pakāpe, un 22 no šīm izglītības iestādēm atrodas Rīgā. Trīs no minētajām izglītības iestādēm 10.-12. klasē izglītojamo skaits ir 0. Neņemot vērā sešas tālmācības vidusskolas, 16 vidusskolās izglītojamo skaits 10.-12. klašu posmā jeb vidējās izglītības pakāpē ir mazāks par 40 izglītojamiem.

LIZDA komentārs par IZM sniegto atbildi:

LIZDA norāda, ka tā ir nevienlīdzīga attieksme. 2020. gada 20. oktobra informatīvajā ziņojumā “Par kvalitatīvas vispārējās vidējās izglītības nodrošināšanas priekšnosacījumiem” tiek norādīts uz skolēnu skaita nozīmi personības izaugsmē un konkurētspējas attīstībai, rodas pretruna: „Uz vispārējās izglītības iestādēm, kas īsteno vispārējās vidējās izglītības programmu, pamatojoties uz Latvijas Republikas divpusēju vai daudzpusēju starptautisku līgumu attiecināma 4.iedalījuma minimālā izglītojamo skaita prasība par 25 izglītojamajiem 10. – 12.klasē. Izglītības iestādēm, kurās minimāli pieļaujamā izglītojamo skaita robeža 10. – 12.klasē ir 40 un 25 izglītojamie (3. un 4.iedalījums), vispārējās vidējās izglītības satura īstenošanā izglītojamajiem jānodrošina līdzvērtīgas iespējas padziļināto kursu komplektu piedāvājuma ziņā, lai ikvienam izglītojamajam, neatkarīgi no izglītības iestādes atrašanās vietas, būtu pieejama kvalitatīva izglītība. Vienlaikus jāņem vērā, ka jaunā kompetencēs balstītā mācību satura ieviešana izglītības iestādēs ar mazāku izglītojamo skaitu vidējās izglītības pakāpē (3. un 4.iedalījums) ierobežos izglītojamā izvēles iespējas padziļināto kursu dažādībā un radīs nepieciešamību izglītojamo skaita ziņā mazākām vispārējās vidējās izglītības iestādēm novirzīt lielāku finansējumu mācību procesa nodrošināšanai.”

Ja privātajām izglītības iestādēm tiek nodrošināts no valsts budžeta finansējums pedagogu atalgojuma, mācību līdzekļiem, digitalizācijas nodrošināšanai, no 01.01.2021. finansējums no pašvaldību budžeta uzturēšanas izdevumiem (turklāt nebūs MK noteikumi, kas noteiks, kādā apmērā un pēc kādas metodikas šis finansējums jānodrošina), tad tā ir konkurenci kropļojoša politika, nepietiekama publiskā finansējuma nekorekta izlietošana. Šajā sakarā LIZDA vērs uzmanību, ka privātajām izglītības iestādēm tiek nodrošināts no valsts budžeta finansējums pedagogu

atalgojumam, mācību līdzekļiem, digitalizācijas nodrošināšanai, no 01.01.2021. finansējums no pašvaldību budžeta uzturēšanas izdevumiem. LIZDA norāda, ka nav izstrādāti MK noteikumi, kas noteiks, kādā apmērā un pēc kādas metodikas finansējums privātajām izglītības iestādēm ir jānodrošina un uzskata, ka tik vērienīgs atbalsts privātajām izglītības iestādēm ir publiskā finansējuma neefektīva izlietošana. Laikā, kad tiek veikta skolu tīkla optimizācija, IZM atbalsta privātās izglītības iestādes.

Pašvaldībām tiek izvirzītas prasības optimizēt skolu tīklu, paaugstinot minimālo skolēnu skaitu, taču privātajām izglītības iestādēm tas ir trīs reizes zemāks (40/120). IZM uzstādījums – ja pašvaldības izglītības iestāde nevar nodrošināt minimālo izglītojamo skaitu vidējās izglītības posmā, tā var turpināt darbību kā pamatskola un realizēt vispārējās pamatizglītības programmu. Savukārt, privātā izglītības iestāde, kurā noteikts 3reiz mazāks minimālais izglītojamo skaits var realizēt vidējās izglītības programmu, saņemot valsts finansējumu.

Pašvaldību budžetam tiek uzlikts jauns un nesamērīgs izdevumu slogs, kas apdraud pirmsskolas pedagogu, skolotāju palīgu, tehnisko darbinieku atalgojuma palielināšanu un sociālo garantiju nodrošināšanu. Vidēja termiņa budžeta ietvars 2021., 2022. un 2023. gadam paredz, ka turpmākajos trīs gados iedzīvotāju ienākuma nodokļa (IIN) ieņēmumu sadalījums starp valsts budžetu un pašvaldību budžetiem būs attiecīgi 25% un 75%. Līdz šim tie bija attiecīgi 20% un 80%. LIZDA norāda, ka neraugoties uz to, ka no 2021. gadā tiek mainīta iedzīvotāju ienākuma nodokļa piekritības proporcija, kā rezultātā būtiski samazināsies pašvaldību rīcībā esošais finansējums, tomēr pašvaldībām tiek uzlikts jauns un nesamērīgs izdevumu slogs. LIZDA norāda, ka šādi tiek apdraudēti pirmsskolas pedagogu, skolotāju palīgu, tehnisko darbinieku atalgojuma palielināšanas un sociālo garantiju nodrošināšanas iespējas.

Tas veicinās sabiedrības segregāciju, vēl lielāku nevienlīdzību starp skolēniem un pedagogiem privātajās un pašvaldību izglītības iestādēs. Kā OECD pētījumā tiek norādīts, ka šobrīd Latvijā nav pieejama kvalitatīva izglītība visiem (pastāv diskriminācija kvalitatīvas izglītības pieejamībā) un tas, ka Latvijā ir zemi izdevumi un finansējums uz vienu skolēnu. Līdz ar to palielinot finansējumu privātajām izglītības iestādēm no publiskā finansējuma avotiem, tiks atņemts finansējums pašvaldību un valsts dibinātām izglītības iestādēm un tas palielinās vēl lielāku diskrimināciju kvalitatīvas izglītības pieejamībā.

LIZDA prasība:

16. Saglabāt LIZDA novērotāja statusu (MK noteikumi “Studiju virzienu atvēršanas un akreditācijas noteikumi”, “Augstskolu un koledžu akreditācijas noteikumi” un “Studiju programmu licencēšanas noteikumi”).

IZM atbilde uz LIZDA prasību:

MK 11.12.2018. noteikumi Nr. 793 “Studiju virzienu atvēršanas un akreditācijas noteikumi”, MK 11.12.2018. noteikumi Nr. 794 “Augstskolu un koledžu akreditācijas noteikumi” un MK 11.12.2018. noteikumi Nr. 795 “Studiju programmu licencēšanas noteikumi” paredz, ka augstskolu vai koledžu darba grupas darbā bez balsstiesībām piedalās LIZDA un Latvijas Studentu apvienības deleģēti novērotāji.

Ministrija sagatavoja grozījumus, lai izslēgtu normas par LIZDA un Latvijas Studentu apvienības deleģētajiem novērotājiem, jo abu organizāciju nespēja nodrošināt novērotājus apgrūtināja ekspertu vizīšu plānošanu, ārvalstu ekspertu piesaistes

plānošanu.

Saskaņā ar AIC sniegto informāciju, vērtējot novērotāju piesaistes procesu kopumā, AIC ir saskāries ar vairākiem gadījumiem, kad sākotnēji apstiprinātie novērotāji īsi pirms vizītes tiek mainīti.

2020. gada 29. janvārī notika pirmā klātienes vizīte augstskolā, kurā nepiedalījās LIZDA deleģēts novērotājs.

Kopumā laika posmā no 29. janvāra līdz 2. jūlijam organizētas:

- 38 studiju programmu licencēšanas vizītes augstskolās/koledžās, no kurām 29 vizītēs nepiedalījās LIZDA deleģēti novērotāji un 33 vizītēs nepiedalījās Latvijas Studentu apvienības deleģēts novērotājs;
- trīs studiju virziena novērtēšanas vizītes, kurās nepiedalījās ne LIZDA, ne Latvijas Studentu apvienības novērotāji.

Novērotāju nepiedalīšanās ekspertu darba grupās ir procesuāls pārkāpums, un tādējādi LIZDA vai Latvijas Studentu apvienības deleģētā pārstāvja nepiedalīšanās ekspertu darba grupas darbā ir pamats attiecīgo lēmumu apstrīdēt un pārsūdzēt.

Jāatzīmē, ka ekspertu grupu darbā atbilstoši ESG vadlīnijām ar balsstiesībām piedalās Latvijas Studentu apvienības pārstāvji. Līdz ar to nebūtu pamatota un lietderīga divu Latvijas Studentu apvienības pārstāvju dalība visās ekspertu darba grupās.

Izvērtējot saskaņošanas procesā saņemtos iebildumus, ministrija atkārtotai atzinumu sniegšanai 19.11.2020. ir izsūtījusi šādu kompromisa redakciju:

“Aģentūra, ņemot vērā studiju virzienam atbilstošo studiju programmu skaitu un studiju virzienam atbilstošo studiju programmu īstenošanu augstskolas vai koledžas filiālēs, studiju virziena un tam atbilstošo studiju programmu novērtēšanai apstiprina ne mazāk kā piecus ekspertus. Augstskolu vai koledžu ekspertu grupas darbā bez balsstiesībām piedalās Latvijas Studentu apvienības un LIZDA deleģēti novērotāji. Novērotāji augstskolu vai koledžu ekspertu grupas darbā piedalās izlases kārtībā, bet ne vairāk kā 15 procentu gadījumos no novērtēšanas studiju virzienu un tam atbilstošo studiju programmu novērtēšanu skaita gada laikā. Novērotāji darbojas saskaņā ar aģentūras izstrādāto kārtību un izdevumus sedz no saviem līdzekļiem”.

LIZDA komentārs par IZM sniegto atbildi:

LIZDA 17.01.2020. informēja IZM un Akadēmiskās Informācijas centru, ka, saistībā ar faktu, ka 2020. gadā nozīmīgi palielinājies licencēšanas un akreditācijas vizīšu skaits, LIZDA neredz iespēju piedalīties pilnīgi visās augstskolu/koledžu vizītēs. Tomēr LIZDA uzskata, ka neatkarīga novērotāja un valdības sociālā partnera statusā būtu jādod iespēja LIZDA biedriem novērot procedūras pēc LIZDA izvēles, izlases veidā. LIZDA savā vēstulē lūdza ministriju piedāvāt risinājumus novērotāja dalībai pašlaik un turpmāk izsludinātajām augstskolu un koledžu licencēšanas un akreditācijas vizītēm. Sākotnējie IZM grozījumi paredzēja, ka LIZDA biedriem tiek atņemts novērotāja statuss, jo “organizācijas nespēja nodrošināt novērotājus apgrūtināja ekspertu vizīšu plānošanu, ārvalstu ekspertu piesaistes plānošanu.” Tomēr LIZDA piebilst, ka visas Akadēmiskā Informācijas centra organizētās vizītes notika plānotajā laikā, jo LIZDA laicīgi informēja par savu novērotāju piedalīšanos vai nepiedalīšanos. LIZDA uzskata, ka procesuāli pārkāpumi netika īstenoti – LIZDA biedri licencēšanas un akreditācijas procesos ir tikai novērotāji, un nesaņem finansējumu par šo funkciju. Vēršoties Eiropas Arod biedrības izglītības komitejā (ETUCE), LIZDA guva apstiprinājumu, ka citās valstīs šādas funkcijas obligāts nodrošinājums arodorganizācijai kā neatkarīgam novērotājam tiek apmaksāts.

19.11.2020. saņemtajos grozījumos IZM ņēmusi vērā LIZDA iebildumus, un pašreizējā tiesību akta redakcijā par studiju virzienu akreditāciju un studiju programmu licencēšanu noteikts, ka ekspertu grupu darbā bez balsstiesībām piedalās LIZDA deleģēti novērotāji. Novērotāji augstskolu vai koledžu ekspertu grupas darbā piedalās izlases kārtībā, bet ne vairāk kā 15 procentu gadījumos no novērtēšanas studiju virzienu un tam atbilstošo studiju programmu novērtēšanas skaita gada laikā. LIZDA nosaka, kuru ekspertu grupu darbā to deleģētie novērotāji piedalās. Saistībā ar augstskolu un koledžu akreditāciju, kas noteikta MK grozījumos Nr. 794 “Augstskolu un koledžu akreditācijas noteikumi” LIZDA uzskata, ka skaitlisko ierobežojumu nav nepieciešams piemērot.